

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL UAB „A“, ATSTOVAUJAMOS GENERALINIO DIREKTORIAUS X, SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO MINISTERIJĄ

2018-10-12 Nr. 4D-2018/1-858
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo UAB „A“ toliau vadinama – Bendrovė arba Pareiškėjas), atstovaujamos generalinio direktoriaus X, skundą (toliau vadinama – Skundas) dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos (toliau vadinama ir – Ministerija arba Ūkio ministerija) pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai (per ilgai) nagrinėjus prašymus, skundus.

2. Skunde pateikta toliau nurodyta informacija:

2.1. „Bendrovė veikia dvejopos ir karinės paskirties įrangos prekybos srityje, kuriai specialius reikalavimus, be kita ko, numato ir Lietuvos Respublikos strateginių prekių kontrolės įstatymas (SPKĮ). Vienas iš tokių reikalavimų – Bendrovės pareiga gauti licenciją karinių ir dvejopo naudojimo prekių eksportui, importui, tranzitui ar tarpininkavimui (SPKĮ 7 ir 8 str.). Tokias licencijas išduoda Ministerija (SPKĮ 7 str. 1 d. ir 8 str. 1 d.)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Licencijų išdavimo procesas detaliam reglamentuotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-07-22 nutarimu Nr. 932 patvirtintose „Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklėse“ (Taisyklės). Taigi, tam, kad Pareiškėjo prašymas dėl atitinkamos licencijos būtų patenkintas, Pareiškėjas turi atitikti ne tik SPKĮ, bet ir Taisyklėse nurodytas sąlygas. Atitinkamai Ministerija, svarstydamą Bendrovės prašymus dėl licencijos išdavimo, privalo griežtai laikytis tiek SPKĮ, tiek VAI, tiek ir Taisyklėse nurodytų reikalavimų.“

2.3. „Bendrovė, vadovaudamasi Taisyklių 47 p. nuostatomis, 2018-05-15 Ministerijai pateikė pakartotinį prašymą [toliau vadinama – Pakartotinis prašymas arba pakartotinis prašymas] dėl dvejopo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...] [toliau vadinama – licencija] [...]. Ministerija savo atsakymą į šį Bendrovės prašymą pateikė tik 2018-06-28 [...]. Savo atsakyme Ministerija nurodė, kad (i) kreipėsi į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentą, kad šios institucijos pateiktų savo išvadas dėl Bendrovės pakartotinio prašymo išduoti licenciją, ir (ii) vadovaujantis VAI 14 str. 5 d. 4 p., Bendrovės prašymas nebus nagrinėjamas.“

2.4. „Taigi, iš esmės Ministerija Bendrovės pateikto prašymo nenagrinėjo tuo pagrindu, jog paaiškėjo, „kad tuo pačiu klausimu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą (VAI 14 str. 5 d. 4 p.).“

2.5. „Pareiškėjas atkreipia dėmesį į tai, jog tokiu būdu (t. y. atsisakydama nagrinėti Bendrovės prašymą) Ministerija pažeidė VAI 14 str. 7 d., kurioje nurodyta, kad „apie prašymo ar

skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo viešojo administravimo subjekte dienos.“

2.6. „Taigi, Ministerija, atsisakydama nagrinėti Bendrovės pateiktą prašymą, savo atsakymą apie tai turėjo pateikti ne vėliau kaip iki 2018-05-22. Tačiau Ministerija tai padarė tik 2018-06-28 (t. y. vėluodama daugiau nei mėnesį) ir tokiu būdu pažeidė VAĮ 14 str. 7 d. nuostatas.“

2.7. „Kita vertus, net ir tuo atveju, jeigu būtų laikoma, kad Ministerija Bendrovės pateiktą prašymą nagrinėjo, Ministerija ir šiuo atveju laikytina pažeidusia teisės aktų reikalavimus. Vienas iš reikalavimų, kurio privalo laikytis Ministerija, yra terminas, per kurį Ministerija privalo išduoti licenciją arba pateikti motyvuotą atsakymą tai padaryti, o konkrečiai – Taisyklių 22, 24, 26 ir 27 p. nurodyta, jog Ministerija atitinkamą licenciją išduoda per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo.“

2.8. „Tačiau, kaip matyti iš [...] nurodytos informacijos, Ministerija pažeidė ir Taisyklėse nurodytą terminą, tokiu būdu vilkindama administracinės procedūros veiksmų atlikimą (Bendrovė savo prašymą, kaip minėta, pateikė dar 2018-05-15, todėl Ministerija savo atsakymą (jei Bendrovės prašymą būtų nagrinėjusi) turėjo pateikti ne vėliau nei iki 2018-06-27, nors tą padarė tik 2018-06-28).“

2.9. „Bendrovė taip pat atkreipia dėmesį ir į tai, jog susirūpinimą kelia Ministerijos veiksmai, kai sprendimas dėl Pareiškėjo prašymo priimamas paskutinėmis Taisyklėse nurodyto termino dienomis ar vėluojant (kaip ir yra šiuo konkrečiu atveju), nors, kaip minėta, už licencijų išdavimą atsakinga institucija privalo kuo mažiau riboti pareiškėjų teises (taigi, siekti ir kuo operatyvesnio pateiktų prašymų išnagrinėjimo).

Be to, ir Taisyklėse nurodyti konkretūs terminai, per kuriuos Ministerija priėmusi Bendrovės prašymą turi kreiptis į kitas institucijas dėl išvadų pateikimo (19 p. – 5 darbo dienos), o šios institucijos – pateikti savo išvadas (20 p. – per 15 darbo dienų nuo Ministerijos kreipimosi). Bendrovė neturi duomenų, kada Ministerija kreipėsi į kitas institucijas, kada gavo jų atsakymus, bet net ir tuo atveju, jeigu atsakymai buvo gauti per maksimalų 20 darbo dienų terminą nuo Bendrovės kreipimosi dienos, Bendrovė turėjo pagrįstą lūkestį tikėtis, kad jos pateiktas prašymas bus išnagrinėtas per maksimalų (t. y. Taisyklių 22 p. įtvirtintą 30 darbo dienų) terminą, kadangi 10 darbo dienų terminas, Bendrovės nuomone, yra visiškai pakankamas laiko tarpas galutiniam sprendimui priimti.“

2.10. „Pareiškėjas pažymi, kad su tokia situacija (kai Ministerija, nesilaikydama Taisyklėse nustatytų terminų, jas pažeidžia) susiduria nebe pirmą kartą. Pavyzdžiui, Bendrovei 2017-11-24 pateikus pirmą prašymą tuo pačiu klausimu [...], Ministerija vėlavo išduoti eksporto licenciją ar atsisakyti ją išduoti ir informuoti apie tai Bendrovę daugiau nei 10 dienų (atsakymas apie atsisakymą išduoti eksporto licenciją gautas tik 2018-01-22), nors Taisyklėse nurodytas terminas eksporto licencijai išduoti suėjo 2018-01-13).

Tačiau dar 2018-01-10 raštu [...], pateiktu priešpaskutinę dieną iki Taisyklių 22 p. nurodyto termino pabaigos, Ministerija informavo, kad prašymo nagrinėjimui ir išvadoms parengti valstybės institucijoms reikia papildomos informacijos. Bendrovės nuomone, tai buvo žinomai neteisinga informacija, nes, kaip vėliau paaiškėjo, valstybės institucijos savo išvadas pateikė dar iki nurodyto rašto dėl papildomo laiko poreikio pateikimo dienos (o konkrečiai – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija išvadą pateikė dar 2017-12-22, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos išvada gauta 2017-12-27, o Lietuvos Respublikos Valstybės saugumo departamento išvada pateikta 2018-01-02.“

3. Skunde prašoma: „pradėti tyrimą dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos veiksmų, turinčių biurokratizmo požymių (o konkrečiai – nesilaikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 str., 14 str. 5 d. 4 p. ir 14 str. 7 d. ir Taisyklėse nurodytų terminų ir tokiu būdu vilkinant administracinių procedūrų veiksmus).“

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Ministeriją, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Ministerija Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

5.1. „Bendrovės pakartotinis prašymas Ministerijoje gautas ir užregistruotas 2018-05-15 ([...] registracijos numeris 2-6393). Tą pačią dieną, t. y. 2018-05-15, Ministerijos kancleris paskyrė jį vykdyti pirmam / pagrindiniam vykdytojui Investicijų ir eksporto departamento direktorei Ginai Jaugielavičienei [toliau vadinama – Direktorė] [...] ir kopiją – Teisės ir pirkimų departamento direktorei Linai Lukoševičiūtei. Direktorė 2018-05-16 Bendrovės pakartotinį prašymą paskyrė vykdyti Investicijų ir eksporto departamento Eksporto skyriaus vedėjui Mindaugui Simonaičiui, o pastarasis tą pačią dieną – šio skyriaus vyriausiajai specialistei Rūtai Sakalauskienei. Teisės ir pirkimų departamento direktorė Lina Lukoševičiūtė Bendrovės pakartotinio prašymo niekam nepaskyrė, taip užduoties vykdymą pasilikdama sau [...].“

5.2. „Bendrovės pakartotinis prašymas, kaip ir nurodyta Ministerijos atsakyme į Bendrovės pakartotinį prašymą, buvo nagrinėjamas vadovaujantis: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-07-22 nutarimu Nr. 932 „Dėl Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklių, Strateginių prekių kontrolės vykdymo taisyklių ir Sertifikatų karinę įrangą gaminančioms įmonėms gavėjoms išdavimo taisyklių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 „Dėl Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“.“

5.3. „Bendrovės pakartotinis prašymas Komisijoje svarstytas nebuvo [...]. Manome, kad Ministerija, vadovaudamasi teisės aktais, neturėjo pareigos teikti antrą kartą gauto Bendrovės pakartotinio prašymo Komisijai.

Pagrindus, kuomet licencijos išdavimo klausimas svarstomas Komisijoje, nustato Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2004-07-22 nutarimu Nr. 932 „Dėl Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklių, Strateginių prekių kontrolės vykdymo taisyklių ir Sertifikatų karinę įrangą gaminančioms įmonėms gavėjoms išdavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau vadinama – Taisyklės), 21 punktą. Vadovaujantis šiuo punktu, pasiūlymus dėl būtinumo pateiktą prašymą svarstyti komisijos posėdyje pateikia valstybės institucijos, kurioms Ūkio ministerija pagal Taisyklių 19 punktą buvo pateikusi medžiagą išvados parengti. Ūkio ministerija, gavusi bent vienos institucijos neigiamą išvadą, licencijos išdavimo klausimą taip pat teikia svarstyti komisijai. Tačiau pažymime, kad šis Taisyklių punktas reglamentuoja paties pirminio prašymo išduoti licenciją nagrinėjimą Komisijoje, tuo tarpu ***pakartotinio prašymo išduoti licenciją nagrinėjimo tvarka nėra reglamentuota***, o yra nustatyta tik teisė tokį prašymą paduoti, t. y. nustatyta, kad asmuo, kuriam atsisakyta išduoti licenciją, turi teisę pakartotinai kreiptis į Ūkio ministeriją, kad prašymas būtų dar kartą nagrinėjamas, jeigu išnyksta arba pašalinamos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją (Taisyklių 47 punktą). Pažymime, kad kiekvienas asmuo, naudodamasis teisės aktais jam suteiktomis teisėmis, taip pat turi ir atitinkamas pareigas, tame tarpe, laikytis tvarkos, nustatytos jam suteiktoms teisėms įgyvendinti, jei tokia yra nustatyta (draudžiama piktnaudžiauti teise).“

5.4. „[...] Bendrovės pakartotinis prašymas nebuvo pirmasis pakartotinis prašymas. Pirmąjį pakartotinį prašymą pakartotinai svarstyti licencijos išdavimą eksportuoti [...] į [...] Bendrovė pateikė Ūkio ministerijai dar 2018-02-28 ir šis prašymas buvo persiųstas kompetentingoms

institucijoms ir svarstytas Komisijoje [...].“

5.5. „[...] gavus Bendrovės pakartotinį prašymą, jis buvo persiųstas įvertinimui [...] kompetentingoms institucijoms, kurių kompetencija susijusi su šiuo prašymu. Šioms institucijoms pateikus atsakymus, kad nėra pagrindo jo svarstymui vadovaujantis Taisyklių 47 punktu, nebuvo teisinio pagrindo, racionalu ir pagrįsta šį klausimą vėl svarstyti Komisijoje.“

5.6. „[...] Bendrovė dėl Komisijos ir Ūkio ministerijos sprendimų neišduoti eksporto licencijos eksportuoti [...] į [...] 2018 m. kovo mėnesį (Ūkio ministerija gavo 2018 m. kovo 2 d.) padavė skundą ir Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 27 straipsnio 5 dalimi, t. y. jeigu paaiškėja, kad, pradėjus administracinę procedūrą, skundą tuo pačiu klausimu pradėjo nagrinėti ir teismas, administracinė procedūra nutraukiama ir per 5 darbo dienas nuo tokio paaiškėjimo dienos apie tai raštu informuojamas skundą pateikęs asmuo.“

5.7. „Komisijos darbo reglamentas yra patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013-06-28 įsakymu Nr. 4-566 „Dėl Komisijos strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti darbo reglamento patvirtinimo“.“

5.8. „Ūkio ministerija 2018-05-24 raštu Nr. (24.30-72)-3-2126 „Dėl UAB „A“ pakartotinio prašymo dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...]“ kreipėsi į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją [toliau vadinama ir – URM] ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentą [toliau vadinama ir – VSD] nurodydama, kad Bendrovė dar kartą pakartotinai kreipėsi į Ūkio ministeriją su prašymu dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...], nurodydama, kad, Bendrovės nuomone, aplinkybės, dėl kurių buvo neišduota licencija, išnyko.“

5.9. „Ūkio ministerija 2018-05-24 raštu Nr. (24.30-72)-3-2126 „Dėl UAB „A“ pakartotinio prašymo dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...]“ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento paprašė pagal kompetenciją įvertinti, ar Bendrovės pakartotiniame prašyme ir prie jo prideduose dokumentuose nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą pakartotiniam prašymo nagrinėjimui, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu.“

5.10. „[...] VSD 2018-06-12 raštu Nr. 18-4050 „Dėl UAB „A“ pakartotinio prašymo dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...]“ [...] nurodė, kad jo nuomonė, susijusi su prašymu buvo pateikta 2018-01-02 raštu Nr. 18-12 „Dėl UAB „A“ prašymo išduoti dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licenciją Nr. 17/276ED“ [...] ir ji nesikeičia, o URM 2018-06-26 raštu Nr. (21.2.17.)-3-2857 „Dėl prašymų išduoti licencijas“ nurodė, kad, jos nuomone, Bendrovės pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės nesudaro pagrindo pakartotiniam prašymo nagrinėjimui, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu (šio rašto neteikiame, kadangi jame pateikta informacija yra ir dėl kitų prašymų išduoti licencijas ir jame yra minimi kitų bendrovių ir strateginių prekių pavadinimai).“

5.11. „[...] Ūkio ministerija 2018-07-04 gavo Bendrovės skundą dėl Ūkio ministerijos atsakymo į Bendrovės pakartotinį prašymą [...]. Į šį skundą Ūkio ministerija 2018-07-17 pateikė atsakymą Nr. (40.1-12)-3-2969 „Dėl skundo dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos teisės aktais nustatytų terminų nesilaikymo“, kuriame pateikė argumentuotą nuomonę dėl Bendrovės skundų nagrinėjimui taikytinų teisės aktų.“

5.12. „Bendrovė 2017-11-24 pateikė Ūkio ministerijai prašymą dėl individualios dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...] (Ūkio ministerijos registracijos Nr. 17/276ED) (toliau vadinama – Prašymas Nr. 17/276ED), kuris teisės aktų nustatyta tvarka buvo nagrinėtas ir svarstytas 2018-01-15 vykusiame Komisijos posėdyje. Komisija priėmė sprendimą neišduoti dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos pagal UAB „A“ pateiktą Prašymą Nr. 17/276ED (toliau vadinama – Komisijos sprendimas). Ūkio ministerijos 2018-01-22 raštu Nr. (24.38-72)-3-264 UAB „A“ buvo informuota apie Komisijos sprendimą [...].“

5.13. „Pirmą kartą su pakartotiniu prašymu dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...] Bendrovė kreipėsi į Ūkio ministeriją 2018-02-28 raštu Nr.

LIT(S)-685. Šis pirmasis pakartotinis Bendrovės prašymas Ūkio ministerijos 2018-03-07 raštu Nr. (24.30-72)-3-891 „Dėl UAB „A prašymo išduoti individualią dvejopo naudojimo prekių eksporto licenciją“ buvo persiūstas URM, VSD ir Lietuvos Kariuomenės Judėjimo kontrolės centrui, prašant įvertinti, ar pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą pakartotiniam prašymo nagrinėjimui, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu, ir, jei sudaro, buvo prašoma teisės aktų nustatyta tvarka pagal kompetenciją pateikti išvadas. Taip pat Ūkio ministerija šį pirmąjį pakartotinį prašymą persiuntė ir Komisijos nariams (Ūkio ministerijos 2018-03-08 raštas Nr. (24.30-72)-3-929 „Dėl UAB „A prašymo išduoti individualią dvejopo naudojimo prekių eksporto licenciją“ įvertinimui.“

5.14. „[...] VSD 2018-03-09 raštu Nr. 18-852 „Dėl UAB „A prašymo išduoti individualią dvejopo naudojimo prekių eksporto licenciją“ nurodė, kad VSD nuomonė yra pateikta 2018-01-02 raštu Nr. 18-12 ir ji nesikeičia. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija [toliau vadinama – KAM] 2018-03-20 raštu Nr. 12-01-407 „Dėl pakartotinio UAB „A prašymo išduoti dvejopo naudojimo prekių eksporto licenciją“ informavo, kad nėra išnykusios ar pašalintos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją. URM 2018-03-21 raštu Nr. (21.2.17.)-3-1271 „Dėl prašymų išduoti licencijas“ nurodė, kad mano, jog Bendrovės pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės nesudaro pagrindo pakartotiniam naujo prašymo nagrinėjimui, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu.“

5.15. „Bendrovės pirmasis pakartotinis prašymas buvo svarstytas Komisijos 2018-03-15 posėdyje, kuriame buvo nutarta pakartotinai Bendrovės pateikto prašymo nenagrinėti, nes jis neatitinka Taisyklių 47 punkte nurodytų sąlygų, o Bendrovė apie šį sprendimą buvo informuota Ūkio ministerijos 2018-03-22 raštu Nr. (24.38-72)-3-1156 „Dėl pakartotinio prašymo dėl dvejopo naudojimo eksporto licencijos išdavimo eksportuoti [...] į [...]“.“

5.16. „2018-05-15 Bendrovė antrą kartą Ūkio ministerijai pateikė pakartotinį prašymą – Bendrovės pakartotinį prašymą. Kaip jau aukščiau minėta, gavusi šį prašymą, Ūkio ministerija jį analizavo ir 2018-05-24 raštu vėl kreipėsi į URM ir VSD, prašydama pagal kompetenciją įvertinti, ar šiame Bendrovės pakartotiniame prašyme nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą pakartotiniam prašymo nagrinėjimui, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu.“

5.17. „[...] Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnis nustato, kad administracinė procedūra turi būti baigta ir administracinės procedūros sprendimas turi būti priimtas per 20 darbo dienų nuo jos pradžios. Tačiau, vadovaujantis Taisyklių 22 punktu, individuali eksporto licencija išduodama per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo (pastaba: ginčo metu galiojusi Taisyklių redakcija). Taisyklių 47 punktas nurodo, kad „Prašymą pateikęs juridinis ar fizinis asmuo arba užsienio juridinio asmens ir kitos organizacijos filialas, kuriam atsisakyta išduoti licenciją, turi teisę pakartotinai kreiptis į Ūkio ministeriją, kad prašymas būtų dar kartą nagrinėjamas, jeigu išnyksta arba pašalinamos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją“, tačiau jokios atskiros tvarkos ar terminų tokio prašymo, pateikto pagal Taisyklių 47 punktą, nagrinėjimui Taisyklės nenumato.“

5.18. „Nagrinėjant Bendrovės pakartotinį prašymą, Ūkio ministerija, vadovaudamasi Taisyklėmis ir jų 19 punktu, jį išsiuntė pagal kompetenciją nagrinėti URM ir VSD, o URM gavo 2018-06-26, t. y. tą dieną, kuomet suėjo Taisyklių 22 punkte nurodytas 30 darbo dienų terminas. Ūkio ministerijos atsakymą į Bendrovės pakartotinį prašymą Bendrovė gavo 2018-06-28. Manome, kad šis minimalus neesminis Ūkio ministerijos pavėlavimas pateikti atsakymą buvo sąlygotas objektyvių aplinkybių (2018-06-26 gauto Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos rašto bei tų aplinkybių, kad Ūkio ministerijos parengtas atsakymas Bendrovei turėjo būti parengtas, suderintas ir pasirašytas atsakingų asmenų).“

5.19. „[...] nagrinėjant Bendrovės pakartotinį prašymą persipynė kelių teisės aktų taikymas ir nėra vienareikšmiškai ir tiesiogiai vieno teisės akto sureglamentuota, kokia tvarka, kokiais terminais ir kokia procedūra turi būti nagrinėjamas Bendrovės pakartotinis prašymas išduoti licenciją. Manome, kad kiekvienas pakartotinis prašymas išduoti licenciją, vadovaujantis Taisyklių 47 punktu, yra nagrinėtinas individualiai, priklausomai nuo to, kokiomis aplinkybėmis yra grindžiamas, kokia informacija reikalinga Komisijos ir Ūkio ministerijai sprendimams dėl licencijos išdavimo priimti,

ar dėl jos reikia kreiptis į kitas valstybės institucijas ir pan.“

5.20. „Nagrinėjamu atveju, Ūkio ministerija, manome, elgėsi pagrįstai ne vienašališkai priimdama sprendimą, o kreipdamasi dar kartą į kompetentingas institucijas, vertinusias Bendrovės pirminį prašymą išduoti eksporto licenciją, ir, tik gavusi šių institucijų atsakymus, priėmė sprendimą nebeteikti šio klausimo svarstyti į Komisijos posėdį, kadangi, ir kompetentingų institucijų nuomone, Bendrovės pakartotinis prašymas neatitiko Taisyklių 47 punkto, suteikiančio teisę pakartotinai kreiptis į Ūkio ministeriją tik jame numatytais atvejais. Tad nagrinėjamu atveju Bendrovės pakartotinis prašymas buvo nagrinėtas Taisyklių 47 punkto aspektu, tačiau kadangi jo neatitiko (t. y. nebuvo pašalintos ar išnykusios aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją, suteikiančios teisę pakartotinai kreiptis su prašymu išduoti licenciją), Ūkio ministerijos atsakymu į Bendrovės pakartotinį prašymą buvo atsisakyta nagrinėti Bendrovės pakartotinį prašymą išduoti licenciją.“

5.21. „[...] savo turiniu analogiškas skundo nenagrinėjimo atvejis yra numatytas ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5 dalies 4 punkte, kuris numato, kad skundas gali būti nenagrinėjamas, jei „paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą“.

5.22. „Komisijos sprendimas ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos raštas 2018 m. kovo mėnesį (Ūkio ministerija gavo Bendrovės skundą iš Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018-03-02) buvo apskūsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui, kuris 2018-06-04 sprendimu Bendrovės skundą atmetė [...]. Bendrovė pateikė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui apeliacinį skundą, Ūkio ministerija 2018-07-02 pateikė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui atsiliepimą dėl nesutikimo su apeliaciniu skundu. Šiuo metu Bendrovės apeliacinio skundo nagrinėjimo data Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme dar nėra paskirta.“

5.23. „[...] Bendrovė dėl Komisijos sprendimo ir Ministerijos rašto yra pateikusi skundus ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Prezidentūrai. Ūkio ministerija pagal kompetenciją ir kitų institucijų pavedimus teisės aktų nustatyta tvarka yra pateikusi atsakymus į visus Bendrovės skundus.“

5.24. „Norime atkreipti dėmesį, kad 2018 metais Bendrovė jau yra pateikusi 15 prašymų išduoti licencijas. Bendrovei pagal visus pateiktus prašymus buvo išduotos licencijos eksportuoti, importuoti, tarpininkauti ir siųsti Europos Sąjungoje licencijose nurodytas prekes.

Taip pat norime paminėti, kad, Ūkio ministerijos siūlymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018-08-01 priėmė Taisyklių pakeitimą (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-08-01 nutarimas Nr. 755 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-07-22 nutarimo Nr. 932 „Dėl Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklių, Strateginių prekių kontrolės vykdymo taisyklių ir Sertifikatų karinę įrangą gaminančioms įmonėms gavėjoms išdavimo taisyklių patvirtinimo pakeitimo“). Taisyklių pakeitimas buvo parengtas siekiant sukurti palankesnes sąlygas įmonėms plėtoti verslą: sutrumpinti strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo, siuntimo Europos Sąjungoje licencijų išdavimo terminus nuo 30 darbo dienų iki 25 darbo dienų, supaprastinti visuotinių siuntimo Europos Sąjungoje licencijų išdavimo tvarką.“

5.25. Iš pateiktų dokumentų nustatyta:

1) Ministerija 2018-06-28 raštu (į Pareiškėjo 2018-05-15 prašymą išduoti licenciją) atsakė:

„Prašymas buvo persiųstas VSD ir URM, prašant įvertinti, ar pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės sudaro pagrindą pakartotiniam prašymo nagrinėjimui, ir, jei sudaro, pateikti išvadas dėl licencijos išdavimo. VSD nurodė, kad nuomonė, pateikta 2018-01-02 raštu Nr. J8-12 [...], nesikeičia. URM, įvertinusi Prašymą, taip pat nurodė, kad Pareiškėjo pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės nesudaro pagrindo prašymo nagrinėjimui.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 5

punktu, prašymas gali būti nenagrinėjamas, jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausiniu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą.

Vadovaujantis nurodytu ir Taisyklių 47 punktu Pakartotinis prašymas nebus nagrinėjamas, kadangi Ūkio ministerija ir Komisija strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti jau yra priėmusios sprendimą neišduoti licencijos, nėra pateikta naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti sprendimo pagrįstumu, ir nėra išnykusios arba pašalintos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją.

Taip pat pažymėtina, kad dėl Ūkio ministerijos ir Komisijos strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti sprendimų neišduoti dvejopo naudojimo prekių licencijos [...] eksportui į [...] Pareiškėjas yra inicijavęs teisminį procesą ir šiuo metu Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme yra priimtas bendrovės apeliacinis skundas.“ Pareiškėjui išaiškinta rašto apskundimo tvarka;

2) VSD 2018-01-02 rašte, adresuotame Ministerijai, pažymėjo: „Atsižvelgiant į rezultatus bei vadovaujantis Strateginių prekių kontrolės įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis, VSD nuomone, tokia licencija neturėtų būti išduota. Žemiau pateikiame VSD analitinio tyrimo metu surinktą informaciją, kuri gali būti reikšminga Komisijai strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti priimant sprendimą. [...]“;

3) VSD 2018-06-12 rašte, adresuotame Ministerijai, pažymėjo: „Informuojame, kad VSD nuomonė, susijusi su nagrinėjamu prašymu, buvo pateikta 2018-01-02 raštu [...]“;

4) ūkio ministro 2013-06-28 įsakymu Nr. 4-566 patvirtintame Komisijos strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti darbo reglamente (toliau vadinama – Komisijos darbo reglamentas) nustatyta, kad Komisija **teikia išvadas ir pasiūlymus** Ūkio ministerijai dėl strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijų, **priima sprendimus dėl licencijų neišdavimo**.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

6.1. *Strateginių prekių kontrolės įstatyme* (SPKI) reglamentuojama:

6.1.1. *7 straipsnis* – „1. Karinės įrangos siuntimui iš Lietuvos Respublikos teritorijos į kitos valstybės narės teritoriją reikalingas siuntimo licencijas išduoda Ūkio ministerija. [...]“

6.1.2. *8 straipsnis* – „1. Dvejopo naudojimo prekių eksportui reikalingas licencijas išduoda Ūkio ministerija. [...]“

6.2. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

6.2.1. *2 straipsnis* – „9. **Individualus administracinis aktas** – vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam asmeniui ar nurodytai asmenų grupei. 14. **Prašymas** – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant suteikti administracinę paslaugą, priimti administracinį sprendimą arba atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus. [...]“

6.2.2. *3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) **įstatymo viršenybės**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 5) **tarnybinės pagalbos**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektai, rengdami administracinius sprendimus, prireikus teikia vienas kitam reikalingą informacinę ir kitokią pagalbą; 6) **efektyvumo**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis. 7) **subsidiarumo**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir

įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi; [...] 12) **naujovių ir atvirumo permainingoms principas**. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip spręsti problemas, ir nuolat mokytis iš gerosios patirties pavyzdžių.“

6.2.3. *14 straipsnis* – „1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės tvirtina Vyriausybė. [...]. 5. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo sprendimu gali būti nenagrinėjamas: [...] 4) **jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą**; [...]. 7. Apie prašymo ar skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo viešojo administravimo subjekte dienos, išskyrus atvejus, kai prašyme ar skunde nenurodyta jokių asmens duomenų ryšiui palaikyti. 8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų perduoti prašymą ar skundą nagrinėti pagal kompetenciją, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis. [...].“

6.2.4. *15 straipsnis* – „1. Administracinės paslaugos yra: 1) leidimų, licencijų išdavimas; [...].“

6.3. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) nustatyta:

„1. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose (toliau – institucijos). Nagrinėjant prašymus ir skundus, Taisyklių nuostatos taikomos tiek, kiek tų klausimų nereglamentuoja specialieji įstatymai, tiesiogiai taikomi Europos Sąjungos teisės aktai, ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ar jų pagrindų priimti teisės aktai. [...]. 25. Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos. Administracinės procedūros atliekamos laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnyje nustatytų terminų. 26. Jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis. 35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį**: 35.1. **į prašymą suteikti administracinę paslaugą** – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. **į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją** atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. **į prašymą priimti administracinį sprendimą** – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. **į kitus prašymus** – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati

pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaiškėjimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisyta atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-aus) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

6.4. *Vyriausybės 2004-07-22 nutarimu Nr. 932 patvirtintose Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklėse* (Taisyklės, redakcija, galiojusi iki 2018-08-07) reglamentuojama:

„19. **Ūkio ministerija, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas išnagrinėjusi prašymą** išduoti licenciją arba galutinį panaudojimą patvirtinantį dokumentą ir kartu pateiktus dokumentus, kurių reikia licencijai ar galutinį panaudojimą patvirtinančiam dokumentui gauti, perduoda jų kopijas strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Sąjungoje kontrolę vykdančioms valstybės institucijoms pagal jų kompetenciją.

20. Valstybės institucijos išnagrinėja prašymą ir gautus dokumentus ir pagal kompetenciją pateikia Ūkio ministerijai išvadas per 15 darbo dienų nuo dokumentų gavimo, o išvadas, kurių reikia tranzito licencijai gauti, – per 7 darbo dienas nuo dokumentų gavimo.

21. Individuali eksporto licencija, individuali siuntimo Sąjungoje licencija, individuali eksporto licencija laikinai išvežti, individuali importo licencija, individuali įvežimo iš valstybės narės licencija, individuali importo licencija laikinai įvežti, tranzito licencija, individuali tarpininkavimo paslaugų licencija ar tarpininkavimo licencija gali būti išduodamos vadovaujantis teigiamomis valstybės institucijų išvadomis arba komisijos strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti (toliau – komisija) išvadomis. ***Pasiūlymus dėl būtinumo pateiktą prašymą svarstyti komisijos posėdyje pateikia valstybės institucijos, kurioms Ūkio ministerija pagal Taisyklių 19 punktą buvo pateikusi medžiagą išvadoms parengti. Ūkio ministerija, gavusi bent vienos institucijos neigiamą išvadą, licencijos išdavimo klausimą taip pat teikia svarstyti komisijai. [...].***

22. Individualią eksporto licenciją, individualią siuntimo Sąjungoje licenciją, individualią eksporto licenciją laikinai išvežti, individualią importo licenciją, individualią įvežimo iš valstybės narės licenciją, individualią importo licenciją laikinai įvežti, individualią tarpininkavimo paslaugų licenciją ar tarpininkavimo licenciją, vadovaudamasi teigiamomis valstybės institucijų arba komisijos išvadomis, išduoda Ūkio ministerija per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo. [...].

26. Prašymas išduoti visuotinę eksporto licenciją, visuotinę siuntimo Sąjungoje licenciją, visuotinę importo licenciją svarstomas komisijos posėdyje. Ūkio ministerija, vadovaudamasi teigiamomis komisijos išvadomis, išduoda visuotinę licenciją per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo, išskyrus atvejus, kai komisija, svarstydamą prašymą išduoti visuotinę eksporto, visuotinę siuntimo Sąjungoje ar visuotinę importo licenciją, nusprendžia patikrinti, kaip prašymą pateikusioje įmonėje ar filiale tvarkoma strateginių prekių apskaita. Šiuo atveju licencijos išdavimo klausimas pakartotinai svarstomas komisijos posėdyje ir licencijos išdavimo terminas skaičiuojamas nuo duomenų apskaitos patikrinimo įmonėje akto surašymo dienos.

27. Prašymas išduoti individualią eksporto licenciją eksportuoti Reglamento I priede neišvardytas dvejopo naudojimo prekes, kontroliuojamas pagal Reglamento 4 straipsnio nuostatas, privalo būti svarstomas komisijos posėdyje. Ūkio ministerija, vadovaudamasi komisijos išvada, išduoda licenciją per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo. Leidimą (rašta), patvirtinantį, kad juridiniam ar fiziniam asmeniui arba užsienio juridinio asmens ir kitos organizacijos filialui

leidžiama persiųsti leidime (rašte) nurodytą Reglamento IV priede išvardytų dvejopo naudojimo prekių kiekį nurodytam gavėjui valstybėje narėje, Ūkio ministerija išduoda per 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo Taisyklių 19–21 punktuose nustatyta tvarka. [...].

44. Licencija neišduodama Strateginių prekių kontrolės įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais. 45. *Komisijai priėmus sprendimą neišduoti licencijos, Ūkio ministerija per 5 darbo dienas praneša prašymą pateikusiame juridiniam ar fiziniame asmeniui arba užsienio juridinio asmens ir kitos organizacijos filialui. Jeigu komisijos sprendimas neišduoti licencijos susijęs su įslaptinta informacija, licencijos neišdavimo motyvai nenurodomi. [...].*

47. *Prašymą pateikęs juridinis ar fizinis asmuo arba užsienio juridinio asmens ir kitos organizacijos filialas, kuriam atsisakyta išduoti licenciją, turi teisę pakartotinai kreiptis į Ūkio ministeriją, kad prašymas būtų dar kartą nagrinėjamas, jeigu išnyksta arba pašalinamos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją.*“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

7. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika

7.1. 2004-12-13 nutarime, priimtame byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03, Konstitucinis Teismas konstatavo:

„Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, **kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų.** Valstybės tarnautojai turi **nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų.** Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]. [...] Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime ir 2004-11-05 išvadoje konstatavo, kad **Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...]** (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...].“

7.2. Konstitucinis Teismas 2003-12-30 nutarime, be kita ko, yra konstatavęs:

„Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad tai yra formalios *asmenų lygybės principas*. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai.

Visų asmenų lygybės principas reiškia ir tai, kad atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims (jų grupėms) turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas – tas pats vienodas, visiems tos kategorijos subjektams bendras, lygus matas. Vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek proceso teisės normos.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeidžiamas, jei tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. nutarimas). [...].“

7.3. Konstitucinis Teismas 2011-06-23 sprendime, be kita ko, yra konstatavęs:

„Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinio teisinės valstybės principo negalima aiškinti kaip įtvirtinto tik Konstitucijos preambulėje; neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai yra *teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas* ir *teisinis*

saugumas; konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2010 m. gegužės 28 d., 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimai). [...].“

7.4. *Konstitucinis Teismas 2004-12-13 nutarime* yra konstatavęs:

„Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti *aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios*, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*); teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimas atgal neleidžiamas (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*); [...].“

7.5. *Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime* yra konstatavęs:

„Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai).“

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

8.1. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) 2012-03-01 nutartyje* (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

8.2. *LVAT 2016-09-16 apžvalgoje* (Administracinė jurisprudencija. 2016, 30), be kita ko, nurodyta:

„Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija gerą administravimą įvardija kaip pagrindinę teisę. [...]. Administracinės taisyklės turi svarbią reikšmę įgyvendinant teisę, įskaitant ir teisę, susijusią su pagrindinių žmogaus teisių apsauga. Administracinė teisė savaime yra svarbus teisių apsaugos veiksnys. Antai, teisė būti išklaustam ir pareiga surinkti pakankamai informacijos (prieš priimant sprendimą) yra neatsiejama įvairių materialiuju teisių, laidojamų nacionalinių konstitucijų ir įstatymų, įgyvendinimo dalis. Todėl šios taisyklės gali veikti kaip priemonė tikslui - materialiuju teisių įgyvendinimui konkrečioje situacijoje - pasiekti. [...] Geras administravimas, įtvirtintas kaip asmenų subjektinė teisė, viešojo administravimo subjektus ne tik įpareigoja paisyti teisinių reikalavimų, bet taip pat suteikia asmenims šios teisės įgyvendinamumo garantiją jų santykiuose su administraciniais organais (*Wakefield 2007, 58-59*). [...].“

„Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Viešojoje teisėje veikiančios įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (*LVAT 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009; 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009*). „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (*2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013*).“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, pažymėtina:

9.1. Skundas nagrinėjamas tik VAĮ, Prašymų nagrinėjimo taisyklių taikymo, Taisyklių (pažymos 6.4 punktas) taikymo aspektu. Seimo kontrolieriai netiria skundų dėl teisės viešojo administravimo srityje. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Šio tyrimo metu Seimo kontrolierius nevertino Ministerijos priimtų sprendimų neišduoti licencijos pagrįstumo ir teisėtumo, kadangi jie yra skundžiami teismui. Pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 1, 2, 3 straipsnių nuostatas, teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai.

Seimo kontrolieriaus kompetencijai priskirta tirti skundus dėl pareigūnų biurokratizmo ir piktnaudžiavimo (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsnis). Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio nuostatomis, *biurokratizmas* – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. *Piktnaudžiavimas* – tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai jam suteikti įgaliojimai naudojami ne pagal įstatymus bei kitus teisės aktus arba savanaudiškais tikslais ar dėl kitokių asmeninių paskatų (naudojimosi tarnybine padėtimi, keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama;

9.2. *nagrinėjamu atveju:*

9.2.1. Pareiškėjas skundžiasi, kad Ministerija netinkamai išnagrinėjo Bendrovės Pakartotinį prašymą išduoti licenciją;

9.2.2. Ministerija, gavusi ir užregistravusi Pareiškėjo pakartotinį prašymą, jį išanalizavusi, 2018-05-24 raštu perdavė šį dokumentą VSD ir URM (pažymos 5.8 punktas). Ministerija, gavusi atsakymus iš abiejų valstybės institucijų, 2018-06-28 raštu Pareiškėją informavo, kad jo prašymas, vadovaujantis VAĮ nuostatomis, nebus nagrinėjamas. Įvertinus pateiktus dokumentus, paaiškinimus, Pareiškėjo Pakartotinis prašymas išnagrinėtas netinkamai:

1) vadovaujantis Taisyklių 19 punktu, **Ūkio ministerija, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas išnagrinėjusi prašymą** išduoti licenciją ir kartu pateiktus dokumentus, perduoda jų kopijas strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje kontrolę vykdančioms valstybės institucijoms pagal jų kompetenciją (pažymos 6.4 punktas).

Pažymėtina, kad Ministerija Pareiškėjo pakartotinį prašymą gavo ir užregistravo 2018-05-15, tačiau dokumentus VSD ir URM perdavė tik 2018-05-24 raštu;

2) atkreiptinas dėmesys į tai, kad Taisyklėse numatyta, jog valstybės institucijos išnagrinėja prašymą, gautus dokumentus ir pagal kompetenciją pateikia Ūkio ministerijai išvadas per 15 darbo dienų nuo dokumentų gavimo, o išvadas, kurių reikia tranzito licencijai gauti, – per 7 darbo dienas nuo dokumentų gavimo. Tyrimo metu nustatyta, jog VSD atsakymą pateikė 2018-06-12 (patvirtino savo nuomonę, teiktą 2018-01-02 raštu), o URM tik 2018-06-26 (pateikė nuomonę, jog Pareiškėjo pateikta informacija ir nurodytos aplinkybės nesudaro pagrindo pakartotiniam prašymo nagrinėjimui).

Pažymėtina, kad Ministerija, gavusi atsakymus (išvadas) iš VSD ir URM, 2018-06-28 priėmė sprendimą nenagrinėti Pareiškėjo pakartotinio prašymo išduoti licenciją vadovaudamasi VAĮ 14 straipsnio 5 dalies 4 punktu (jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą) bei Taisyklių 47 punktu (Prašymą pateikęs juridinis ar fizinis asmuo arba užsienio juridinio asmens ir kitos organizacijos filialas, kuriam atsisakyta išduoti licenciją, turi teisę pakartotinai kreiptis į Ūkio ministeriją, kad prašymas būtų dar kartą nagrinėjamas, jeigu išnyksta arba pašalinamos aplinkybės, dėl kurių buvo atsisakyta išduoti licenciją.)

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į aplinkybę: jeigu Ministerija atsisakė Pareiškėjo Pakartotinį prašymą nagrinėti vadovaujantis VAĮ nuostatomis, tai turėjo vadovautis ir VAĮ 14 straipsnio 7 dalyje nurodoma imperatyvia nuostata, kad **apie prašymo ar skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo** viešojo administravimo subjekte dienos.

Pažymėtina ir tai, kad Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkte nustatyta: jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis.

Taigi, tyrimo metu nustatyta, kad Ministerija, pateikusi Pareiškėjui atsakymą, kad Pakartotinio prašymo nenagrinės, tik 2018-06-28 (o ne per 5 darbo dienas) raštu, pažeidė VAĮ 14 straipsnio 7 dalies nuostatas (pažymos 6.2.3 punktas), apie Pakartotinio prašymo išduoti licenciją nagrinėjimo pratęsimą nepranešė (pažeidė Prašymų nagrinėjimo taisyklių 26 punkto nuostatas; pažymos 6.3 punktas); taip pat darytina išvada, kad buvo pažeistas Taisyklių 22 punkte nustatytas 30 darbo dienų nuo prašymo gavimo terminas licencijai išduoti (pažymos 6.4 punktas).

„Viešojo administravimo subjektui praleidus įstatyme ar kitame teisės akte nustatytą administracinio sprendimo priėmimo terminą, **galima konstatuoti viešojo administravimo subjekto neveikimą, tai suteikia teisę asmeniui ginti savo teises kreipiantis su skundu dėl neveikimo**“ (žr. 2012 m. gegužės 24 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A520-2327/2012; 2013 m. birželio

13 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A502-940/2013; 2012 m. sausio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A602-110/2012“;

3) pažymėtina ir tai, kad Taisyklių 44 punkte (pažymos 6.4 punktą) nurodyta, jog licencija neišduodama Strateginių prekių kontrolės įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais **ir tokį sprendimą priima Komisija**. Vadovaujantis Komisijos darbo reglamentu, Komisija **teikia išvadą ir pasiūlymus** Ūkio ministerijai dėl strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijų, **priima sprendimus dėl licencijų neišdavimo** (pažymos 5.2.5 punkto 4) pastraipa).

Taigi, Pareiškėjas savo Pakartotiniame prašyme nurodė motyvus, kurie, jo nuomone, rodo, kad išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo neišduota licencija, ir dėl to pakartotinai prašė išduoti licenciją. Seimo kontrolieriaus nuomone, kadangi, pagal Komisijos darbo reglamento nuostatas, Komisija teikia išvadą ir pasiūlymus Ministerijai bei priima sprendimus dėl licencijų išdavimo / neišdavimo, Ministerija turėjo Pakartotinį prašymą teikti svarstyti Komisijai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad VSD, išanalizavusi Pakartotinį prašymą bei pridėtus dokumentus, patvirtino savo išvadą, teiktas 2018-01-02 rašte, kuriame buvo pateikta VSD analitinio tyrimo metu surinkta informacija, „kuri gali būti reikšminga Komisijai strateginių prekių licencijų išdavimo klausimams spręsti priimant sprendimą“. Darytina išvada, kad, ir VSD nuomone, Komisija turėjo svarstyti Pakartotinį prašymą ir priimti sprendimą.

Paminėtina ir tai, kad Ministerija, kreipdamasi į VSD ir URM dėl Bendrovės pakartotinio prašymo, pradėjo prašymų išduoti licencijas nagrinėjimo procedūrą, numatytą Taisyklėse. Taigi, darytina išvada, kad sprendimas išduoti licenciją / jos neišduoti turėjo būti priimtas vadovaujantis SPKĮ, Taisyklių nuostatomis;

9.2.3. atkreiptinas dėmesys į toliau nurodytas aplinkybes:

Seimo kontrolierius sutinka su Ministerijos pozicija, kad „nagrinėjant Bendrovės pakartotinį prašymą persipynė kelių teisės aktų taikymas ir nėra vienareikšmiškai ir tiesiogiai vieno teisės akto sureglamentuota, kokia tvarka, kokiais terminais ir kokia procedūra turi būti nagrinėjamas Bendrovės pakartotinis prašymas išduoti licenciją.“ Tačiau Seimo kontrolierius laikosi nuomonės, kad tokia padėtis susiklostė tik dėl to, jog Taisyklių nuostatos neatitinka teisėkūros principų: jose aiškiai, suprantamai nesureglamentuota pakartotinių prašymų išduoti licencijas nagrinėjimo tvarka, terminai ir kt. Todėl, kaip nustatyta Skundo tyrimo metu, Ministerijos pareigūnai supainiojo prašymų / skundų, kai skundžiamis viešojo administravimo subjektų veiksmai, neveikimas, nagrinėjimo tvarką ir prašymų išduoti licenciją nagrinėjimo tvarką, kuri nustatyta Vyriausybės patvirtintose Taisyklėse (Komisija priima sprendimus dėl licencijų išdavimo / neišdavimo, teikia išvadą Ministerijai).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK) 2.78 straipsnyje nurodoma, kad **kiekvienai įstatymų nustatyta licencijuojamai veiklos rūšiai Vyriausybė tvirtina licencijavimo taisykles**, jeigu kiti įstatymai nenustato ko kita. Šiame straipsnyje nustatyta, kas turi būti nurodoma licencijavimo taisyklėse. CK 2.79, 2.80 straipsniuose nustatytos bendrosios licencijų išdavimo nuostatos bei imperatyviai pasisakoma, jog draudžiama valstybės ar vietos savivaldos institucijoms įstatymuose nenumatytais administraciniais metodais reglamentuoti juridinių asmenų veiklą.

Pažymėtina tai, kad teisėkūros principais vadinami tam tikri imperatyvūs reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas, teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais: **pagarbos asmens teisėms ir laisvėms** – reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; **efektyvumo** – reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio

reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; *aiškumo* – reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime konstatuota: „Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti *aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios*. [...].

Iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems *teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos*. Šis reikalavimas *inter alia* reiškia, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, taip pat kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytu aukštesnės galios teisės aktuose. [...] poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas); pažymėtina ir tai, kad *poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, jie turi būti priimami remiantis įstatymais, nes poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas nepriklausomai nuo to, ar tas aktas yra vienkartinio (ad hoc) taikymo, ar nuolatinio galiojimo* (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).“

Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. „Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]. Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. „Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai. Visų asmenų lygybės principas reiškia ir tai, kad atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims (jų grupėms) turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas – tas pats vienodas, visiems tos kategorijos subjektams bendras, lygus matas. Vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek proceso teisės normos.“

„Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Viešojoje teisėje veikiantys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (LVAT 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009; 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009). „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikama paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013) (pažymos 10 punktas).

Vertinant tai, kad *Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo taisyklės*, patvirtintos Vyriausybės nutarimu (pažymos

6.4 punktas), neatitinka teisėkūros principų (teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, suprantamas, tikslus), teiktina rekomendacija dėl Taisyklių nuostatų tobulinimo.

10. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad nagrinėjant, svarstant ir vertinant Pareiškėjo Pakartotinį prašymą buvo pažeistos galiojančių teisės aktų nuostatos, taigi Pareiškėjo skundas pripažintinas pagrįstu.

11. *Atkreiptinas Ministerijos dėmesys į tai, kad:*

11.1. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje;

11.2. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu, Seimo kontrolieriai turi teisę pasisakyti (teikti siūlymus ar pastabas) dėl viešojo administravimo gerinimo net ir klausimais, nepriskirtais Seimo kontrolieriaus kompetencijai;

11.3. vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). **Svarbiausi NŽTI tikslai** – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas JT Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje;

11.4. Ministerija, kaip viešojo administravimo institucija, yra saistoma bendrųjų teisės principų – objektyvumo, teisėtumo, gero administravimo, atsakingo valdymo. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra pasisakęs, kad valstybės tarnyba turi paklusti tik Konstitucijai ir teisei, valstybės tarnautojai patys turi nepažeisti teisės aktų reikalavimų.

12. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad Ministerijos priimti sprendimai dėl licencijos neišdavimo skundžiami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, t. y. administraciniam teismui.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia, Bendrovės skundą dėl Ūkio ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja:

14.1. **Lietuvos Respublikos Vyriausybei** tikslinti *Strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo Europos Sąjungoje licencijavimo* taisyklių nuostatas;

14.2. **Lietuvos Respublikos ūkio ministrui** :

1) imtis priemonių, kad teisės aktai ir administraciniai sprendimai būtų priimami vadovaujantis teisinės valstybės principu „valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“, teisės aktų hierarchijos principu, teisėkūros principais, t. y. būtų aiškūs, suprantami, nepriešaringi, teisės aktų formuluotės būtų tikslios;

2) imtis priemonių, kad atsakymai asmenims būtų teikiami vadovaujantis teisės aktų nuostatomis ir nustatytais terminais.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių ir Bendrovę

informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas